

การศึกษาการนำคุณธรรม 12 ประการมาพัฒนาการดำเนินชีวิต
เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู: กรณีศึกษา
นิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ

The Study of Applying the 12 Virtues for Life Development
Focusing on Morality, Ethics and Gratitude: A Case Study
of Folk Tales in Sisaket Province

ธรงวิทย์ ทองเสียน¹

Tharongwit Thongsean

บทคัดย่อ

การศึกษา การนำคุณธรรม 12 ประการมาพัฒนาการดำเนินชีวิต เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านด้านรูปแบบการนำเสนอคุณค่าของนิทานพื้นบ้านและเพื่อศึกษาค่านิยมกลวิธีการอบรมเด็กด้านความกตัญญูและยังเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่พื้นบ้านของชน 4 เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ โดยยึดหลัก 12 ประการ ซึ่งอาศัยกรอบทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory) มาพิจารณา พบว่า นิทานทั้ง 40 เรื่องจาก 4 เผ่า ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory) ซึ่งผู้วิจัยได้เอามาเป็นแนวทางโดยปรากฏว่ามีส่วนน้อยที่จะเป็นแหล่งกำเนิดเดียวกัน กล่าวคือ นิทานทั้ง 40 เรื่องแตกต่างกันในหลายที่มาและแหล่งกำเนิด คงมีที่ใกล้เคียงกันมากคือนิทานจากบ้านหนองคู ซึ่งเป็นเผ่าลาว มีความขัดแย้งใกล้เคียงประเทศเพื่อนบ้านคือประเทศลาวนั่นเอง ส่วนอีก 3 เผ่า กลับมีทิศทางในการเล่านิทานแปลกแตกต่างกันไป

ในส่วนรูปแบบการนำเสนอ พบว่า นิทานทั้ง 40 เรื่อง มีกลวิธีการเล่าเรื่องและการดำเนินเรื่องแตกต่างกันหากแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันนั่นคือ การมุ่งเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ในส่วนของค่านิยม 12 ประการตามสภาพสังคมถือได้ว่ามีครบทั้ง 40 เรื่อง ทั้งนี้เพราะหลายเรื่องแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญูแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามนิทานทั้ง 40 เรื่องยังสอดคล้องตามแนวทาง 12 ประการที่รัฐบาลมุ่งชูแม้สภาพแวดล้อมในปัจจุบันจะเหลื่อมล้ำและสวนทางกับความเป็นจริงและประเด็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูและเผยแพร่นิทานพื้นบ้านของชน 4 เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ ครั้งนี้ยังถือเป็นจุดเริ่มต้นของการรวบรวมและเผยแพร่ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม จำนวนนิทานทั้ง 40 เรื่องของ 4 เผ่าใน 4 หมู่บ้านของจังหวัดศรีสะเกษ ถือเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาวไทย โดยเฉพาะชาวอีสานในปัจจุบันที่สมควรรักษาไว้ในสืบนานเท่านาน ด้วยเพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญยิ่งในภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวอีสานสมัยก่อนได้ดียิ่ง

คำสำคัญ: นิทานพื้นบ้าน คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรม
ค่านิยม 12 ประการ

Abstract

The Study of Applying the 12 Virtues for Life Development Focusing on Morality, Ethics and Gratitude: A Case Study of Folk Tales in Sisaket Province aimed to analyse the folk tales in the aspects of styles of presentation and values of folk tales, and to study the value, strategies for nurturing children in gratitude. It also maintained and distributed the 4 tribes' folk tales in Sisaket province by using the 12 values with regard to Monogenesis theory. It found that the 40 folk tales from 4 tribes were not consistent to the monogenesis theory which was used as the framework of the study. In fact, the results revealed that there were a few folk tales coming from the same origin. In other words, all of them came from different sources and origins. However, there were some from the similar origin that was the folk tales from Baan Nong Koo village, which was the Laotian tribe because

they were our close neighbour country. The rest had the totally different styles of story-telling.

In the aspect of the style of presentation, it found that all of the 40 folk tales had different story-telling and narration. However, all of them had the same goal, which is focusing on morality, ethics and gratitude.

In the aspect of the 12 values, it could be found in the 40 folk tales, but they taught in different ways on morality, ethics and gratitude. However, they were still consistent to the 12 values that the government is focusing on although there was some inequality when compared with the reality. In the aspect of maintaining and distributing the 4 tribes' folk tales in Sisaket province, it was still the beginning of data collection and distribution in the future.

The number of 40 tales from the four tribes in 4 village in Sisaket province is the precious heritage of all Thai people, particularly for the Northeast people, to maintain them for good because they are the important sources that reflect the local lifestyles of the Northeast people in the past.

Keyword: Folk Tales, Morality, Ethics, Moral Lifestyle 12 Virtues

ความเป็นมาของปัญหา

ท่ามกลางปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วง 10 ปีมานี้ สิ่งหนึ่งที่คนทั่วประเทศเรียกร้องคือ “การมีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนความกตัญญู” สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนสวนทางกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีแต่ความ “เร่งรีบ” กล่าวคือ ผู้คนไม่สนใจแสวงหาคุณทรัพย์ทางปัญญา (คุณค่า) หากแต่มุ่งแสวงหาความสุขสบาย ในภายนี้คิดได้แต่เพียงว่ามูลค่าเท่านั้นคือความสุข คุณค่าไม่ถูกนำเข้ามาเกี่ยวข้องแต่กลับไปคิดว่าหากมีมูลค่า คุณค่าก็จะตามมาเอง เช่น ถ้ามีเงินก็มีคนยกมือไหว้ นี่คือที่มาของความไร้วัฒนธรรม ไม่มีการส่งผ่านจากรากเดิมมาสู่ปัจจุบัน

ภายหลังจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้ายึดอำนาจการบริหารงานประเทศเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ปัญหาความแตกแยกทางความคิดของคนในชาติดูเหมือนจะหยุดนิ่งชั่วคราว ตลอดจนกลุ่มสีเสื้อต่าง ๆ เองก็สงบลงอย่างเห็นได้ชัด

การดำเนินงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เริ่มดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้ชาติบ้านเมืองกลับคืนสู่ความสงบ โดยเฉพาะการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม โดยมีสถาบันกษัตริย์เป็นจุดรวมใจของทุกคนในชาติ รวมทั้งยังมีเพลง “คืนความสุขให้ประเทศไทย” เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจการทำงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติอีกด้วย และที่สำคัญได้มี “ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ตามนโยบายของ คสช.” ที่เป็นเสมือนหลักคิดที่สำคัญของ “ความรัก” เพื่อให้ทุกคนในประเทศไทยได้ตระหนักในหน้าที่ของตน โดยแบ่งออกดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจ เรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ปัญหาการละเลยคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยในปัจจุบันคือสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของชาติได้ดีอีกทางหนึ่ง ครั้นเมื่อย้อนดูในสมัยก่อนในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาพบว่าผู้คนสมัยก่อนมีความงดงาม มีความเอื้ออาทรให้กันและกันอย่างน่ายกย่อง ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า สิ่งหนึ่งที่คนสมัยก่อนคุ้นเคยคือสุนทรียะของการเสพสิ่งของความสุขด้วยเรื่องเล่าแบบมุขปาฐะ ซึ่งส่วนมากมักเป็นนิทานที่เล่าสืบทอดกันมาจากยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่ง โดยนิทานแต่ละเรื่องนั้นล้วนสอดแทรกการละบาปทุกชนิด ซึ่งถือเป็นกุศโลบายที่ยอดเยี่ยมของคนสมัยก่อน ดังที่ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2546, น.9) กล่าวว่า “นิทานเป็นศิลปะการเล่าเรื่องและแต่งเรื่องที่เก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งตกทอดสืบเนื่องกันมาตั้งแต่อดีต โดยเล่าสู่กันฟังก่อนที่จะมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เนื้อหาเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของเผ่าพันธุ์ อำนาจเหนือธรรมชาติ พิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์ จนถึงชีวิตของโคตรตระกูล” และ ธวัช ปุณโณทก (2543, น.1) กล่าวว่า “การเล่านิทานนี้ได้เป็นกิจกรรมบันเทิงใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเล่ากันในทุกโอกาสและทุกสถานที่ ไม่ต้องมีพิธีรีตองแต่อย่างใด และเป็นที่ยินยอมกันอย่างแพร่หลายในทุกชาติทุกภาษา ในทุกชนชั้นทุกเพศและทุกวัย ไม่จำกัดความรู้ว่าต้องอ่านออกเขียนได้”

ในสังคมชนบทจึงใช้นิทานเป็นเครื่องมือที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้สูงขึ้น โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าที่มีทั้งสาระความสนุกสนาน และจินตนาการ สืบทอดกันมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นอันล้ำลึก มีความหมายต่อการเชื่อมโยงวิถีชีวิต วัฒนธรรม การดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติแม้จะเป็นเรื่องเล่าเฉพาะท้องถิ่นแต่สาระที่แฝงอยู่คือคติสอนใจ ซึ่งเป็นความรู้สากลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกหนแห่ง (กนกรัตน์ ตั้งสุขเกษมสันต์, 2552, น.1)

รวมทั้งนิทานพื้นบ้านอีสานเป็นวรรณกรรมที่สั่งสมกันมานาน ถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบันมีจุดกำเนิดในยุคใดสมัยใดนั้นค่อนข้างยากในการกำหนดให้ตายตัวแต่เป็นเพียงการสันนิษฐานเพราะวรรณกรรมอีสานมักจะจารหรือจารึกบนใบลานประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับฟังการถ่ายทอดด้วยการฟัง มีการเล่าสืบทอดกันมา และมีการถ่ายทอดแพร่หลายออกไปในท้องถิ่นต่าง ๆ ดังนั้นจึงทำให้พบเห็นว่านิทานพื้นบ้านบางเรื่องเป็นเรื่องเดียวกันแต่มีหลายสำนวน ถ้าเรื่องไหนเป็นเรื่องที่สนุกและให้คติสอนชาวบ้าน

ก็นิยม จึงมีการนำเค้าโครงมาแต่งเป็นสำนวนหมอลำ เพื่อใช้สื่อความหมายหรือเป็นการเล่านิทานอีกแบบหนึ่ง (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2520, น.24)

ปัจจุบันด้วยสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เอื้อให้นิทานพื้นบ้านอีสาน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างนัก ยังคงจำกัดในแวดวงการศึกษาซึ่งได้รับการบรรจุไว้ในการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้นิทานพื้นบ้านอีสานซึ่งเคยมีจำนวนกว่าสองร้อยเรื่องลดน้อยลงเนื่องจากหาคนอ่านใบลานได้ยากขึ้นคนไม่นิยมอ่านกลอนลำเพราะไม่เข้าใจภาษา จึงยากต่อการแปลความหมาย (ประมวล พิมพ์เสน, 2547, น.34)

ลักษณะเด่นของนิทานพื้นบ้านอีกอย่างคือ เป็นเรื่องเล่าที่มีการดำเนินเรื่องอย่างง่าย ๆ โครงเรื่องไม่ซับซ้อน วิธีการที่เล่าก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ตรงไปตรงมามักเริ่มเรื่องโดยการกล่าวถึงตัวละครสำคัญของเรื่อง ซึ่งอาจจะป็นรุ่นพ่อ-แม่ของพระเอกหรือนางเอก แล้วดำเนินเรื่องไปตามเวลาปฏิทิน ตัวละครเอกพบอุปสรรคปัญหาแล้วก็ฟันฝ่าอุปสรรคหรือแก้ปัญหาหลุดวงไปจนจบเรื่อง ซึ่งมักจะจบแบบมีความสุขหรือสุขนาฏกรรม ถ้าเป็นนิทานคติ ก็มักจะจบลงว่า “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า.....” ถ้าเป็นนิทานชาดกก็จะบอกว่าตัวละครสำคัญของเรื่องในชาติต่อไป ไปเกิดเป็นใครบ้าง ถ้าเป็นนิทานปริศนาก็จะจบลงด้วยประโยคคำถาม กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518, น.99-100) ทั้งนี้ได้กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านโดยสรุปไว้ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน และเมื่อการเขียนเจริญขึ้นก็อาจมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปาก
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าฟังมาจากผู้เล่า ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง ผิดกับนิยายสมัยใหม่ที่ทราบตัวผู้แต่งแม้นิทานที่ปรากฏชื่อผู้แต่งเช่น นิทานของกริมม์ ก็อ้างว่าเล่าตามเค้านิทานที่มีมาแต่เดิมไม่ใช่ตนแต่งขึ้นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ เจือ สตะเวทิน (2517, น.16) ให้คำอธิบายลักษณะสำคัญของนิทานพื้นเมือง ไว้ดังนี้

- 1) ต้องเป็นเรื่องเก่า
- 2) ต้องเล่ากันด้วยภาษาร้อยแก้ว
- 3) ต้องเล่ากันด้วยปากมาก่อน

4. ต้องแสดงความคิด ความเชื่อของชาวบ้าน เรื่องจริงที่มีคติชนนิยมเป็น
นิทานได้ เช่น มะกะโท ชาวบ้านบางระจัน เป็นต้น

โดยนัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าลักษณะที่สำคัญที่สุดของนิทานพื้นบ้านคือ
เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาด้วยปากและไม่ทราบว่ามีผู้ใดแต่ง

ชนชาวอีสานมีความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่มาจากนิทานพื้นบ้าน เช่น เรื่องราว
ที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิต การระมัดระวังตนเองจากภัยอันตราย ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า
นิทานพื้นบ้านมีส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตของชาวอีสาน โดยประยูร ทรงศิลป์
(2542, น.6) ได้อธิบายว่า นิทานพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดการเรียนรู้
เสริมสร้างบุคลิกภาพ มีพลังโน้มน้าวความคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล
รวมทั้งมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และสังคมในหลายด้าน กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์เข้าใจสภาพของมนุษย์โดยทั่วไปได้ดี
ยิ่งขึ้น เพราะในนิทานพื้นบ้านเป็นที่ประมวลแห่งความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความนิยม
ความกลัว ความบันเทิงใจ ระเบียบแบบแผน และอื่น ๆ

นิทานพื้นบ้านเป็นเสมือนกรอบล้อมชีวิตให้อยู่ในขอบเขตที่มนุษย์ในสังคม
นั้น ๆ นิยามว่าดีหรือถูกต้อง แม้กฎหมายบ้านเมืองก็ยังไม่สามารถบังคับจิตใจของมนุษย์
ได้เท่า เพราะมนุษย์ได้ฟัง ได้สัมผัสสิ่งสมการอบรมนั้น ๆ ไว้ในวิถีชีวิตตั้งแต่เด็ก

นิทานพื้นบ้านทำให้มนุษย์รู้จักสภาพชีวิตท้องถิ่นโดยพิจารณาตามหลักที่ว่า
คติชาวบ้านเป็นพื้นฐานชีวิตของคนชาติหนึ่ง ๆ หรือชนกลุ่มนั้น ๆ

นิทานพื้นบ้านเป็นมรดกของชาติในฐานะเป็นวัฒนธรรมประจำชาติเป็น
เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์แต่ละชาติแต่ละภาษา มีการจดจำและถือปฏิบัติกันต่อ ๆ มา

นิทานพื้นบ้านเป็นทั้งศิลป์และศาสตร์เป็นต้นเค้าแห่งศาสตร์ต่าง ๆ และช่วยให้
การศึกษาในสาขาวิชาอื่นกว้างขวางยิ่งขึ้น

นิทานพื้นบ้านทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ช่วยให้คนแลเห็น
สภาพของตนว่าคล้ายคลึงกับคนอื่น ๆ ความคิดเช่นนี้ก่อให้เกิดความเป็นกลุ่มไม่เกิด
การแบ่งแยก

นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องบันเทิงใจยามว่างของมนุษย์ (เรไร ไพรวรรณ,
ม.ป.ป., ออนไลน์)

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานตอนใต้ ซึ่งมีหลายเผ่าพันธุ์อยู่ร่วมกัน ได้แก่ เผ่าพันธุ์ส่วย เผ่าพันธุ์เขมร เผ่าพันธุ์ลาว และเผ่าพันธุ์เยอ โดยแต่ละเผ่าพันธุ์มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเป็นอิสระไม่แก่งแย่งกัน ที่สำคัญแต่ละเผ่าพันธุ์มี “ราก” ของตนอย่างแน่นแฟ้น (แม้ปัจจุบันเผ่าพันธุ์ส่วยและเผ่าพันธุ์เยอจะไม่มีตัวอักษรหากแต่คนในเผ่าพันธุ์นั้นยังคงสื่อสารด้วยภาษาของตนอยู่) และด้วยการมี 4 เผ่าอยู่ในจังหวัดเดียวกันเช่นนี้ ย่อมมีเรื่องเล่าของแต่ละเผ่าอย่างเลื่องไม่พิน เหตุนี้จึงถือเป็นสิ่งดีงาม ด้วยเชื่อว่าใน 4 ชนเผ่า่นั้นยังมีกลิ่นอายของเรื่องเล่า (นิทานพื้นบ้าน) ของตนอยู่ ทั้งยังเป็นผลดีต่อการศึกษาเนื่องจากในหมู่บ้านของ 4 ชนเผ่ายังมีคนสูงอายุอยู่มาก ทำให้มีวัตถุดิบในการศึกษาจากการสัมภาษณ์เรื่องนิทานพื้นบ้าน

ด้วยสาเหตุข้างต้น เห็นสมควรศึกษาวิเคราะห์การนำคุณธรรม 12 ประการ มาพัฒนาการดำเนินชีวิต เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อไปปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นความกตัญญู เพราะเชื่อว่าเป็นการก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ อีกทั้งยังเกิดสหการวิทยาทางวิชาการ (พื้นบ้าน) ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีในการสืบสานนิทานพื้นบ้านไม่ให้สูญหายจากท้องถิ่นศรีสะเกษและประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์การนำคุณธรรม 12 ประการ มาพัฒนาการดำเนินชีวิต เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ ไปปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม เน้นความกตัญญู โดยเชื่อว่าผลการศึกษาจะทำให้เกิดสหการวิทยาทางวิชาการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านด้านรูปแบบการนำเสนอ และคุณค่าของนิทานพื้นบ้านของชน 4 เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ โดยยึดหลัก 12 ประการ
2. เพื่อศึกษาค่านิยม กลวิธีการอบรมเด็กด้านความกตัญญูของชน 4 เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ และสภาพสังคมจากนิทานพื้นบ้าน โดยยึดหลัก 12 ประการ
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่นิทานพื้นบ้านของชน 4 เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะศึกษาการนำคุณธรรมจากนิทานพื้นบ้านชน 4 เผ่า ในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อไปปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นความกตัญญู อาศัยกรอบทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory) มาพิจารณา ด้วยเชื่อว่านิทานจาก 4 เผ่า น่าจะมีแหล่งกำเนิดเดียวกัน ซึ่งจะศึกษาจากหมู่บ้าน 4 เผ่า ในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ เผ่าส่วย ซึ่งอาศัยบริเวณ บ้านตะดอบ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เผ่าเขมรซึ่งอาศัยบริเวณ บ้านละลม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เผ่าลาวซึ่งอาศัยบริเวณ บ้านหนองคู อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และเผ่าเยอซึ่งอาศัยบริเวณ บ้านโพนค้อ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เผ่าละ 10 เรื่อง

ระยะเวลาการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้ มีกำหนดระยะเวลาดำเนินการ 6 เดือน เริ่มตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2558

นิยามศัพท์

นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อกันมา โดยนับนี้จำเพาะนิทานหมู่บ้าน 4 เผ่า ในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ เผ่าส่วย ซึ่งอาศัยบริเวณ บ้านตะดอบ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เผ่าเขมรซึ่งอาศัยบริเวณบ้านละลม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เผ่าลาวซึ่งอาศัยบริเวณ บ้านหนองคู อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และเผ่าเยอซึ่งอาศัยบริเวณ บ้านโพนค้อ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เผ่าละ 10 เรื่อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาการนำคุณธรรม โดยยึดหลัก 12 ประการผ่านนิทานพื้นบ้านชน 4 เผ่า ในจังหวัดศรีสะเกษ ไปปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม เน้นความกตัญญู ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจและประจักษ์ในคุณค่าความน่าสนใจของคุณธรรม จริยธรรม จากนิทานทั้ง 40 เรื่อง นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อาจเป็นแนวทางในการศึกษานิทานพื้นบ้านด้านอื่น ๆ สำหรับผู้สนใจอีกด้วย

บทสรุป วิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการนำคุณธรรม 12 ประการมาพัฒนาการดำเนินชีวิต เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ โดยแบ่งเป็น 4 หมู่บ้าน จำนวนนิทานหมู่บ้านละ 10 เรื่อง

บทสรุป

การศึกษาการนำคุณธรรม 12 ประการมาพัฒนาการดำเนินชีวิต เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 40 เรื่อง ใน 4 หมู่บ้านของจังหวัดศรีสะเกษ ได้ผลสรุปตามตาราง ดังนี้

ที่	ชื่อเฝ้า/นิทาน	คุณธรรม	จริยธรรม	ความกตัญญู	ด้านอื่นๆ	
นิทานจากเฝ้าสวย - บ้านตะตอบ						
1	นิทานเรื่องเสียดินโต	✓	✓			
2	นิทานเรื่องกำเนิดต้นข้าว	✓	✓			
3	นิทานเรื่องหนูกัดหิน	✓	✓		✓	ความมีสติ
4	นิทานเรื่องหัวล้านหลินครู	✓	✓			
5	นิทานเรื่องกระต่ายเจ้าเล่ห์	✓	✓			
6	นิทานเรื่องดาวไถน้อย	✓		✓		
7	นิทานเรื่องทุ่งกุลาร้องไห้	✓		✓		
8	นิทานเรื่องสองครีอน้ำตาหลัง	✓	✓			
9	นิทานเรื่องเหลือเชื่อ	✓	✓			
10	นิทานเรื่องพ่อยอมแล้วลูก	✓	✓			

การศึกษาการนำคุณธรรม 12 ประการมาพัฒนาการดำเนินชีวิต เน้นด้านคุณธรรม
จริยธรรมและความกตัญญู: กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ
ธรรมาภิบาล ท่องเที่ยว

35

ที่	ชื่อเฝ้า/นิทาน	คุณธรรม	จริยธรรม	ความกตัญญู	ด้านอื่นๆ	หมายเหตุ หมายเหตุ
นิทานจากเฝ้าสาว - บ้านหนองคู						
1	นิทานเรื่องพญาไก่อ่า	✓	✓		✓	การมีสติ
2	นิทานเรื่องเส้หลูกเขย	✓	✓			
3	นิทานเรื่องหูดสามเปา	✓	✓			
4	นิทานเรื่องคิกกลางหมู่บ้าน	✓	✓			
5	นิทานเรื่องจำปาสี่ต้น	✓	✓			
6	นิทานเรื่องกำพร้าวไคคำ	✓	✓			
7	นิทานเรื่องงูพิษกับนกอินทรี	✓	✓	✓		
8	นิทานเรื่องแม่ไก่โคร้าย	✓	✓		✓	การมีสติ
9	นิทานเรื่องมดกับนกพิราบ	✓		✓		
10	นิทานเรื่องชวานากับเทพเจ้าแห่งโชคดี	✓	✓		✓	ความขยัน ขันแข็ง

ที่	ชื่อเฝ้า/นิทาน	คุณธรรม	จริยธรรม	ความกตัญญู	ด้านอื่นๆ	หมายเหตุ
นิทานจากเฝ้าเขมร -บ้านละลม						
1	นิทานเรื่องกาฬเกษ	✓	✓		✓	เน้นให้อภัย
2	นิทานเรื่องฮืด 12 คอง 14 (ฮืดบ้านคองเมือง)	✓		✓		
3	นิทานเรื่องเสียวสวาสดี	✓		✓		
4	นิทานเรื่องสีหนัด มโนราห์	✓	✓			
5	นิทานเรื่องตำนานการสร้างปราสาทหินสระกำแพงใหญ่ศรีสะเกษ	✓				
6	นิทานเรื่องพญาคันคาก	✓		✓		
7	นิทานเรื่องนางผมหอม	✓		✓		
8	นิทานเรื่องปลาแดกปลาหมอ (ท้าวบุสบา)	✓	✓			

ที่	ชื่อเผ่า/นิทาน	คุณธรรม	จริยธรรม	ความกตัญญู	ด้านอื่นๆ	หมายเหตุ
นิทานจากเผ่าเขมร-บ้านละลม (ต่อ)						
9	นิทานเรื่องนกกกระจอก	✓		✓		
10	นิทานเรื่องนิทานฟานต่อน	✓		✓		

ที่	ชื่อเผ่า/นิทาน	คุณธรรม	จริยธรรม	ความกตัญญู	ด้านอื่นๆ	หมายเหตุ
นิทานจากเผ่าเยอ - บ้านโพนค้อ						
1	นิทานเรื่องตำนานผาแดงนางไอ่	✓	✓		✓	เน้นให้อภัย
2	นิทานเรื่องความสมเหตุสมผล	✓	✓		✓	เน้นให้อภัย
3	นิทานเรื่องปู่ปะหลาน	✓	✓		✓	เน้นให้อภัย
4	นิทานเรื่องซินสองต่อน	✓	✓			
5	นิทานเรื่องขี่เหล่าเล่นหม้อ	✓	✓			
6	นิทานเรื่องกองข้าวน้อยฆ่าแม่	✓		✓		
7	นิทานเรื่องพญาคันคาก	✓	✓			
8	นิทานเรื่องยายหมาขาว	✓	✓	✓	✓	เน้นให้อภัย
9	นิทานเรื่องกำพร้าวฝ้ายน้อย	✓	✓			
10	นิทานเรื่องปู่ตัวหลาน	✓	✓			

วิเคราะห์

การศึกษาการนำคุณธรรม 12 ประการมาพัฒนาการดำเนินชีวิต เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู : กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ โดยอาศัยกรอบทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory) มาพิจารณาครั้งนี้ สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัยได้ว่านิทานจากผู้รู้ทั้ง 4 หมู่บ้าน 4 เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าไม่สอดคล้องกับทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory) ซึ่งผู้วิจัยได้เอามาเป็นแนวทาง ปรากฏว่ามีส่วนน้อยที่จะเป็นแหล่งกำเนิดเดียวกัน กล่าวคือ นิทานทั้ง 40 เรื่องแตกต่างกันในหลักที่มาและแหล่งกำเนิด คงมีที่ใกล้เคียงกันมากคือนิทานจากบ้านหนองคูซึ่งเป็นเผ่าลาว มีความซิดเชื้อใกล้เคียงประเทศเพื่อนบ้านคือประเทศลาวนั่นเอง

ส่วนอีก 3 เผ่า กลับมีทิศทางในการเล่านิทานแปลกแตกต่างกันไป ดังจะเห็น
ได้จากการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้ 1.รูปแบบการนำเสนอและคุณค่า 2.ค่านิยม กลวิธี
การอบรมเด็กด้านความกตัญญู และ 3.การอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่นิทานพื้นบ้าน

1. รูปแบบการนำเสนอและคุณค่า

ด้านคุณธรรม

- 1) นิทานจากเผ่าส่วย – บ้านตะตอบ เสนอด้านคุณธรรม มี 10 เรื่อง คือ
  - นิทานเรื่องเสื่อตีนโต
  - นิทานเรื่องกำเนิดต้นข้าว
  - นิทานเรื่องหนูกัดหิน
  - นิทานเรื่องหัวล้านหลั่นครู
  - นิทานเรื่องกระต่ายเจ้าเล่ห์
  - นิทานเรื่องดาวไถน้อย
  - นิทานเรื่องทุ่งกุลาร้องไห้
  - นิทานเรื่องสองเครือน้ำตาลั้ง
  - นิทานเรื่องเหลือเชื่อ
  - นิทานเรื่องพ่อยอมแล้วลูก
- 2) นิทานจากเผ่าลาว – บ้านหนองคู เสนอด้านคุณธรรม มี 10 เรื่อง คือ
  - นิทานเรื่องพญาไถ่ป่า
  - นิทานเรื่องเล่ห์ลูกเขย
  - นิทานเรื่องหูดสามเปา
  - นิทานเรื่องศึกกลางหมูบ้าน
  - นิทานเรื่องจำปาสีต้น
  - นิทานเรื่องกำพร้าวไหคำ
  - นิทานเรื่องงูพิษกับนกอินทรี
  - นิทานเรื่องแม่ไก่โซคร้าย
  - นิทานเรื่องมดกับนกพิราบ
  - นิทานเรื่องชวานากับเทพเจ้าแห่งโชคดี

3) นิทานจากเผ่าเยอ – บ้านโพนค้อ เสนอด้านคุณธรรม มี 10 เรื่อง คือ

- นิทานเรื่องตำนานผาแดงนางไอ่
- นิทานเรื่องความสมเหตุสมผล
- นิทานเรื่องปู่ปะหลาน
- นิทานเรื่องซิ่นสองตอน
- นิทานเรื่องขี้เหล้าเล่นหม้อ
- นิทานเรื่องก่องข้าวน้อยฆ่าแม่
- นิทานเรื่องพญาคันทาค
- นิทานเรื่องยายหมาขาว
- นิทานเรื่องกำพร้าวฝ้ายน้อย
- นิทานเรื่องปู่ตัวหลาน

4) นิทานจากเผ่าเขมร – บ้านละลม เสนอด้านคุณธรรม มี 10 เรื่อง คือ

- นิทานเรื่องกาฬเกษ
- นิทานเรื่องฮืด 12 คอง 14 (ฮืดบ้านคองเมือง)
- นิทานเรื่องเสียวสวาสดี
- นิทานเรื่องสีหนัด มโนราห์
- นิทานเรื่องตำนานการสร้างปราสาทหินสระกำแพงใหญ่ศรีสะเกษ
- นิทานเรื่องพญาคันทาค
- นิทานเรื่องนางผมหอม
- นิทานเรื่องปลาแตกปลาสมอ (ท้าวบุสบา)
- นิทานเรื่องนกกกระจอก
- นิทานเรื่องนิทานฟานตอน

ด้านจริยธรรม

1) นิทานจากเผ่าส่วย – บ้านตะดอบ เสนอด้านจริยธรรมมี 8 เรื่อง คือ

- นิทานเรื่องเสื่อตีนโต
- นิทานเรื่องกำเนิดต้นข้าว

- นิทานเรื่องหนูกัดหิน
- นิทานเรื่องหัวล้านหลั่นครุ เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม
- นิทานเรื่องกระต่ายเจ้าเล่ห์
- นิทานเรื่องสองเครือน้ำตาลั้ง
- นิทานเรื่องเหลือเชื่อ
- นิทานเรื่องพ่อยอมแล้วลูก

2) นิทานจากเผ่าลาว – บ้านหนองคู เสนอด้านจริยธรรม มี 8 เรื่อง คือ

- นิทานเรื่องพญาไก่อ่า
- นิทานเรื่องเล่ห์ลูกเขย
- นิทานเรื่องหุดสามเปา
- นิทานเรื่องศึกกลางหมูบ้าน
- นิทานเรื่องจำปาสี่ต้น
- นิทานเรื่องกำพร้าวไหคำ
- นิทานเรื่องแม่ไก่โคร้าย
- นิทานเรื่องชวานากับเทพเจ้าแห่งโชคดี

3) นิทานจากเผ่าเยอ – บ้านโพนค้อ เสนอด้านจริยธรรม มี 9 เรื่อง คือ

- นิทานเรื่องตำนานผาแดงนางไอ่
- นิทานเรื่องความสมเหตุสมผล
- นิทานเรื่องปู่ปะหลาน
- นิทานเรื่องซิ่นสองตอน
- นิทานเรื่องขี้เหล้าเล่นหม้อ
- นิทานเรื่องพญาคันทาก
- นิทานเรื่องยายหมาขาว
- นิทานเรื่องกำพร้าวฝ้ายน้อย
- นิทานเรื่องปู่ตัวหลาน

- 4) นิทานจากเผ่าเขมร – บ้านละลม เสนอด้านจริยธรรมเพียง 3 เรื่อง คือ
- นิทานเรื่องกาฬเกษ
  - นิทานเรื่องสีหนัด
  - นิทานเรื่องนกรระจอก

ด้านความกตัญญู

- 1) นิทานจากเผ่าส่วย – บ้านตะดอบ เสนอด้านความกตัญญู เพียง 2 เรื่อง คือ
- นิทานเรื่องดาวไถน้อย
  - นิทานเรื่องฟุ้งกุลาร้องไห้
- 2) นิทานจากเผ่าลาว – บ้านหนองคู เสนอด้านความกตัญญู เพียง 2 เรื่อง คือ
- นิทานเรื่องงูพิษกับนกอินทรี
  - นิทานเรื่องมดกับนกพิราบ
- 3) นิทานจากเผ่าเยอ – บ้านโพนค้อ เสนอด้านความกตัญญู เพียง 2 เรื่อง คือ
- นิทานเรื่องก่องข้าวน้อยฆ่าแม่
  - นิทานเรื่องยายหมาขาว
- 4) นิทานจากเผ่าเขมร – บ้านละลม เสนอด้านความกตัญญู เพียง 6 เรื่อง คือ
- นิทานเรื่องฮืด 12 คอง 14 (ฮืดบ้านคองเมือง)
  - นิทานเรื่องเสียวสวาสดี
  - นิทานเรื่องพญาคันคาก
  - นิทานเรื่องนางผมหอม
  - นิทานเรื่องปลาแตกปลาสมอ (ท้าวบุสบา)
  - นิทานเรื่องนิทานฟานด่อน

ด้านอื่น ๆ

- 1) นิทานจากเผ่าส่วย – บ้านตะดอบ เสนอด้านอื่นๆ เพียง 1 เรื่อง คือ
- นิทานเรื่องหนูกัดหิน มุ่งเสนอการมีสติ
- 2) นิทานจากเผ่าลาว – บ้านหนองคู เสนอด้านอื่นๆ เพียง 3 เรื่อง คือ
- นิทานเรื่องพญาไก่อ่า เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม มุ่งเสนอการมีสติ
  - นิทานเรื่องแม่ไก่โคร้าย มุ่งเสนอการมีสติ
  - นิทานเรื่องชวานากับเทพเจ้าแห่งโชคดี มุ่งเสนอความขยันขันแข็ง

- 3) นิทานจากเผ่าเยอ – บ้านโพนค้อ เสนอด้านอื่นๆ เพียง 4 เรื่อง คือ
  - นิทานเรื่องตำนานผาแดงนางไอ่ มุ่งเสนอการให้อภัย
  - นิทานเรื่องความสมเหตุสมผล มุ่งเสนอการให้อภัย
  - นิทานเรื่องปู่ปะหลาน มุ่งเสนอการให้อภัย
  - นิทานเรื่องยายหมาขาว มุ่งเสนอการให้อภัย
- 4) นิทานจากเผ่าเขมร – บ้านละลม เสนอด้านอื่นๆ เพียง 1 เรื่อง คือ
  - นิทานเรื่องกาฬเกษ มุ่งเสนอการให้อภัย

2. ค่านิยม กลวิธีการอบรมเด็กด้านความกตัญญู

ในส่วนของค่านิยม 12 ประการ ตามสภาพสังคมในปัจจุบัน ถือได้ว่ามีครบทั้ง 40 เรื่อง ทั้งนี้เพราะหลายเรื่องแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญูแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม นิทานทั้ง 40 เรื่องยังสอดคล้องตามแนวทาง 12 ประการ ที่รัฐบาลมุ่งเชิดชู แม้สภาพแวดล้อมในปัจจุบันจะเหลื่อมล้ำและสวนทางกับความเป็นจริง กล่าวคือ ค่านิยม 12 ประการที่รัฐบาลมุ่งเน้นนั้นคือ ใจความสำคัญของการอยู่ร่วมกันของคนในชาติ ที่เป็นเสมือนหลักคิดที่สำคัญของ “ความรัก” เพื่อให้ทุกคนในประเทศไทยได้ตระหนักในหน้าที่ของตน ดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้

ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่ายและพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมเมื่อมี
ภูมิคุ้มกันที่ดี

11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือ
กิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์
ของตนเอง

ประเด็นทั้ง 12 ข้อ สรุปลงแล้วคือ การมีศีลธรรม คุณธรรม มีความกตัญญู
นั่นเองซึ่งนิทานทั้ง 40 เรื่อง ถือเป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงการมีใจบริสุทธิ์ คือ คุณธรรม
และจริยธรรม อีกทั้งเป็นการสั่งสอนให้คนได้ตระหนักรู้ถึงความกตัญญูเป็นที่ตั้ง
ดังจะเห็นได้จากนิทานจากเผ่าลาว – บ้านหนองคู เรื่องงูพิษกับนกอินทรี หรือ นิทานจาก
เผ่าเยอ – บ้านโพนคือ เรื่องยายหมาขาว เป็นต้น

ต่อประเด็นดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่า นิทานทั้ง 40 เรื่อง จาก 4 หมู่บ้าน ล้วนมุ่งเน้น
ค่านิยมเดียวกัน คือ การมีศีลธรรม คุณธรรม และมีความกตัญญู โดยในตัวอย่างทั้ง 40 เรื่อง
ต่างมีกลวิธีอบรมสั่งสอนเด็กด้านความกตัญญูนั่นเอง ดังจะเห็นได้จากบทสนทนา
ด้วยเหตุนี้ จึงสรุปได้ว่าค่านิยมและกลวิธีอบรมสั่งสอนเด็กด้านความกตัญญู จากนิทานทั้ง
40 เรื่องบรรลุผลตามเนื้อหาของนิทานเรื่องนั้น ๆ ที่มุ่งสั่งสอนให้เห็นถึงโทษของการคิดไม่ดี
และการทำผิด

3. การอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่นิทานพื้นบ้าน

ส่วนประเด็นการอนุรักษ์ฟื้นฟู และเผยแพร่นิทานพื้นบ้านของชน 4 เผ่า
ในจังหวัดศรีสะเกษนั้น การวิจัยนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการรวบรวม และเผยแพร่ในอนาคต

เมื่อมองภาพรวม นิทานทั้ง 40 เรื่อง จาก 4 หมู่บ้าน ล้วนมีด้านคุณธรรม
จริยธรรม และความกตัญญูอยู่ในตัวเนื้อเรื่อง เช่น นิทานเรื่องก่องข้าวน้อยฆ่าแม่
ที่พูดถึงความขาดสติของลูกที่เห็นแม่เอาข้าวเหนียวมาให้ฆ่า แล้วยังเป็นกระต๊อบข้าว
น้อย จึงลงมือฆ่าแม่ของตัวเอง เป็นต้น หรือเรื่องซินสองตอนที่ตัวพระเอกกับนางตัวเอก
ถูกกีดกันโดยพ่อแม่ แล้วหนีจากร่มเงาของศาสนาไปอยู่กินกัน ก่อนจบลงด้วยโศกนาฏกรรม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การศึกษานิทานจำนวน 40 เรื่อง จาก 4 เผ่า 4 หมู่บ้าน
ในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับกรอบทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory) ที่มีบริบท

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม
ของแต่ละท้องถิ่น เพราะใน 4 เผ่า 4 หมู่บ้าน มีนิทานของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน
ออกไป หาได้ใกล้เคียงกับกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาไม่

อย่างไรก็ตาม จำนวนนิทาน ทั้ง 40 เรื่อง ของ 4 เผ่าใน 4 หมู่บ้านของจังหวัด
ศรีสะเกษ ถือเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาวไทย โดยเฉพาะชาวอีสานในปัจจุบันที่สมควร
รักษาไว้ในสืบนานเท่าอนันต์ ด้วยเพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญยิ่งในภาพสะท้อนวิถีชีวิต
ของชาวอีสานสมัยก่อนได้ดียิ่ง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการนำคุณธรรม 12 ประการมาพัฒนาการดำเนินชีวิตเน้นด้าน
คุณธรรม จริยธรรม และความกตัญญู : กรณีศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดศรีสะเกษ
โดยอาศัยกรอบทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory) มาพิจารณาครั้งนี้ ทำให้
เข้าใจถึงความเป็นตัวตนของชาวอีสานในอดีต และในปัจจุบันชัดเจนขึ้น กล่าวคือ
ชาวอีสานใน 4 เผ่า ของจังหวัดศรีสะเกษ ล้วนมีคุณธรรม จริยธรรมกันมาก ถือได้ว่าเป็น
ทุนเดิมของอัตลักษณ์ของชาวอีสานที่อยู่อย่างเรียบง่าย มักสั่งสอนลูกหลานให้อยู่ในตัวตน
ของฮีตคองดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้รักษาไว้ให้

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ยังถือเป็นการศึกษาขั้นบุกเบิกในเรื่องการแพร่
กระจายของทฤษฎีนิทาน โดยศึกษาผ่านการสัมภาษณ์ จำนวน 40 เรื่อง ของชาวบ้าน
ใน 4 หมู่บ้านของจังหวัดศรีสะเกษ คือ เผ่าส่วย (บ้านตะดอบ) เผ่าเขมร (บ้านละลม)
เผ่าลาว (บ้านหนองคู) และเผ่าเยอ (บ้านโพนค้อ) ซึ่งผลการศึกษาคงตอบโจทย์
การวิจัยได้ในระดับหนึ่ง แม้จะนำกรอบทฤษฎีเอกกำเนิด (Monogenesis Theory)
มาพิจารณาครั้งนี้ก็ยังเป็นเพียงบทเริ่มต้นในการศึกษาการแพร่กระจายของนิทาน
พื้นบ้านจากจังหวัดศรีสะเกษเท่านั้น เหตุนี้จึงใคร่ขอนำเสนอแนะแนวทางในการศึกษา
ต่อไปบางประเด็น คือ ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์ของนิทานพื้นบ้านในเขตจังหวัด
ศรีสะเกษ และควรมีการศึกษาบริบทนิทานพื้นบ้านในเขตจังหวัดศรีสะเกษ โดยอาศัย
กรอบทฤษฎีสากลให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเชื่อว่ากรอบทฤษฎีสมัยใหม่ล้วนเป็นประโยชน์
ในการศึกษาของสหวิทยาการอยู่แล้ว ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงสู่ทฤษฎีแขนงอื่นได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ตั้งสุขเกษมสันต์. (2552). การผลิตหนังสือนิทานพื้นบ้านเพื่อปลูกฝังคุณธรรม
จริยธรรมสำหรับเด็กด้อยโอกาส จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุขฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2518). **คติชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จารุบุตร เรื่องสุวรรณ. (2520). **วรรณกรรมพื้นบ้านภาคอีสาน**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- เจือ สตะเวทิน. (2517). **คติชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2543). **วิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นเชิงเปรียบเทียบ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประมวล พิมพ์เสน. (2547). **นิทานพื้นบ้านอีสาน 2**. ขอนแก่น : ศูนย์การถ่ายทอด
ภูมิปัญญาไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น.
- ประยูร ทรงศิลป์. (2542). การศึกษาวิเคราะห์ตำนานและนิทานพื้นบ้านเขมรภาคที่ 1-9
ว่าด้วยเรื่องนิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- เรไร ไพรวรรณ. (ม.ป.ป.). **ว่าด้วยเรื่องนิทานพื้นบ้าน**. ค้นเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2558.
จาก <http://www.thaifolk.com/Doc/literate/tales/importance.htm>
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2546). **ประวัติศาสตร์สังคม-วัฒนธรรมของภาษาและวรรณคดี
ในสยามประเทศ**. กรุงเทพฯ : มติชน.